

СТИЛІЗАЦІЯ БІОФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ОБРАЗУ В ДИЗАЙНІ АРТБУКУ

Анастасія ІВАНЕНКО,

*здобувачка 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 022 «Графічний дизайн»*

Житомирського державного університету імені Івана Франка

науковий керівник:

доктор філософських наук, професор,

професор кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Олена ПОЛІЩУК

Розглянуто роль природних форм при створенні художніх образів із акцентом на антропоморфізацію біоформи, як формотворчий прийом у графічному дизайні. Проаналізовано алгоритм розробки персонажу для обкладинки артбуку на основі стилізації квітки лотоса, як антропоморфної істоти, застосування мотивів давньоєгипетської етніки при його декоруванні.

Ключові слова: *графічний дизайн, артбук, ілюстрація, дизайн персонажу, формоутворення, стилізація, біоформа, колорит, єгипетська етніка.*

Сучасний візуальний простір має перенасичення значною кількістю інформації, що ставить перед графічним дизайнером складне завдання: створення образу, який би не лише привертав увагу, а й мав оригінальний культурний сенс. Дизайн сьогодні відходить від чистого функціоналізму в бік емоційного та інтелектуального наповнення. Одним із методів досягнення цієї мети є створення персонажу через стилізацію біоформи завдяки антропоморфізму чи зооморфізму, як формотворчого прийому. Проте як показує практика, використання форми природного об'єкта при розробці персонажу має бути продуманим, але дизайнери-початківці часто копіюють зовнішні ознаки

природного аналогу, не заглиблюючись у структурну логіку та культурний контекст перетворення його форми у новий художній образ. Відсутність чітко обґрунтованого алгоритму стилізації з елементами антропоморфізму призводить до появи «вторинних» образів, які не мають комунікативної сили. Особливо гостро ця проблема постає у форматі артбуку, де персонаж є центральним елементом оповіді та носієм культурного коду.

Питання стилізації природних форм розглядали багато теоретиків дизайну та мистецтвознавців. Традиційно біоніку в дизайні вивчають як метод запозичення конструктивних рішень (В. Колейчук, Ю. Лебедєв). Художній аспект стилізації в графіці висвітлено у працях, присвячених орнаменталістиці та декоративному мистецтву.

Однак синтез ботанічної морфології з етнічними кодами для створення антропоморфного персонажа в межах артбуку залишається малодослідженим, а наявні методики або занадто академічні (ботанічне малювання), або занадто суб'єктивні (концепт-арт для ігор), що не дозволяє вибудувати цілісну методологічну базу для графічного дизайну.

У сучасному візуальному середовищі спостерігається стрімке зростання попиту на персоналізований контент, що змушує дизайнерів шукати нові шляхи синтезу природних форм та етнічних кодів для створення унікальних образів. Артбук, як мультидисциплінарна платформа, потребує глибоко продуманих персонажних моделей, здатних транслювати складні культурні смисли через зрозумілу глядачеві антропоморфну пластику. У нашій розробці використання біоморфних структур, зокрема квітки лотоса, у поєднанні з єгипетською стилістикою дозволяє посилити його комунікативну ефективність у контексті глобалізації та пошуку національної ідентичності. Таким чином, теоретичне обґрунтування алгоритмів такої трансформації стає критично необхідним для подолання інтуїтивного підходу в сучасному графічному дизайні.

Стилізація в дизайні – це не просто спрощення форми, а виявлення найбільш характерних рис об'єкта та їхнє свідоме перебільшення або трансформація. Коли ми говоримо про біоформу, то маємо на увазі живу

структуру, що розвивається за певними законами (симетрія, ритм, пропорції). У контексті нашого дослідження, створення персонажу на основі лотоса базується на принципах етнодизайну, який забезпечує збереження національної своєрідності та культурної пам'яті у візуальному образі (ЦКМІ, 2012).

Важливо розуміти, що трансформація етнічних кодів у сучасному дизайні має відбуватися системно, спираючись на закономірності розвитку художньої форми (Туташинський, б. д.). Це дозволяє уникнути поверхневої декоративності та створити персонажа, який є носієм глибинних сенсів.

Хочемо наголосити, що антропоморфізм при створенні оригінальних дизайнерських розробок виступає тут як міст між природою та глядачем. Наділяючи рослину людськими якостями (поставою, мімікою, жестами), дизайнер створює об'єкт, до якого глядач може відчувати емпатію. Це стає ключовим елементом артбуку, який у сучасній теоретичній базі розглядається як складна система, що поєднує художню практику та редакторську підготовку (Bidun, 2019). Таке видання не є просто ілюстрованою книгою, а виступає як «книга художника» – цілісний арт-об'єкт, де персонаж інтегрований у простір літератури та графіки (Мельничина, 2023; Підопригора, б. д.).

Сучасні тенденції розвитку візуальної комунікації свідчать про те, що формат артбуку дозволяє використовувати його як інструмент якісного дослідження у мультидисциплінарних контекстах (Nash, 2024). Це підтверджує, що трансформація книги на тлі еволюції візуальної парадигми вимагає від дизайнера нових підходів до створення образів (Олійник, 2023). При цьому артбук залишається «стійким транслятором» ідей, що дозволяє автору ефективно взаємодіяти з глядачем через візуальну мову (Milne, 2019; Величко, 2020). Зрештою, створення такого високодеталізованого персонажу відповідає запитам сучасного візуального покоління, для якого візуальна грамотність та якість інфографічних образів є пріоритетними (Nuhoğlu Kibar, 2024).

Етнічний компонент додає образу глибини, як варто наголосити, і тому використання давньоєгипетської стилістики передбачає у зображенні:

- Площинність та силуетність: чіткі контури, що нагадують фрески.

- Символіку кольору: використання «єгипетського синього» як основної барви, яскравого жовтого кольору (ніби золота) та теракоти.

- Геометризацію: вписування органічних ліній квітки в жорстку сітку, характерну для канонів давньоєгипетського мистецтва.

Процес створення персонажу, на наш погляд, можна розділити на три аналітичні стадії. На першому етапі дизайнер вивчає будову квітки. (Лотос має радіальну симетрію, багат шаровість пелюсток та специфічну форму серцевини). В процесі стилізації елементи перетворюються на графічні знаки.

Наприклад, пелюстки можуть стати елементами одягу (комір-жабо або спідниця), а коробочка з насінням – головним убором або фактурним елементом на тілі персонажа. Тут відбувається поєднання рослинних елементів з анатомією людини. Але важливо зберегти впізнаваність «рослинного походження»: стебло квітки трансформується у витончену шию або хребет, що підкреслює гнучкість та органічність образу. На цій стадії впроваджується етнічний декор: стилізовані браслети, пекторалі, що повторюють ритм пелюсток лотоса.

Створення фінального візуального ряду для артбуку передбачає, що персонаж отримує оточення. В артбуці важливо показати не лише статичну фігуру, а й її взаємодію з простором. Використання прийомів колажування, накладання текстур старого папірису та сучасних векторних елементів створює необхідний контраст між архаїкою та модерном.

Артбук сьогодні перестав бути просто збіркою ілюстрацій. Це цілісний арт-об'єкт. Використання оригінального персонажу, створеного на основі лотоса, дозволяє перетворити книгу на подорож. Сторінки артбуку можуть бути структуровані як «цикл життя» лотоса – від занурення коріння у мул (темні, насичені сторінки) до розквіту на поверхні води (світлі, повітряні композиції).

Отже, успішна стилізація біоформи базується на тріаді у формоутворенні: анатомічна логіка природи – культурний код – функціональне завдання дизайну. Використання антропоморфізму, як особливого формотворчого прийому при розробці персонажу в графічному дизайні, дозволяє зробити рослинний образ, який створюється для декорування обкладинки артбуку та його ілюстрацій,

більш зрозумілим та емоційно близьким глядачеві. Поєднання мотиву єгипетської етніки, передусім використання загального колориту творів декоративно-ужиткового мистецтва, з формою лотоса антропоморфного персонажу створює унікальний візуальний продукт, який відповідає запитам сучасної візуальної комунікації. Розроблений алгоритм трансформації може бути застосований у сфері ігрової індустрії, анімації та брендингу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Величко, Н. В. (2020). Тенденції розвитку засобів візуальної комунікації в контексті дизайну книги. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, (3), 5–13.
2. Мельничина, Ю. (2023). *Артбуки та з чим їх можна сплутати. Чому артбук це не ілюстрована книга і не зін, а «книга художника»*. SKVOT MAG. URL: <https://surl.lu/mishnd>
3. Олійник, В. (2023). Художньо-комунікативні трансформації книги на тлі еволюції візуальної парадигми в українському дизайні. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*, 6(1), 70–86.
4. Підпригора, С. (б. д.). *Артбук у просторі літератури: Художні особливості*. URL: <https://surli.cc/lskarpw>
5. Туташинський, В. І. (б. д.). *Закономірності розвитку етнодизайну в технологічній освіті учнів*. URL: <https://surl.lu/ksfuay>
6. Центр культурно-мистецьких ініціатив. (2012). *Становлення та розвиток етнодизайну*. URL: <https://surl.li/lfnuyc>
7. Bidun, A. (2019). Art book in the theoretical dimension and practice system of the editor. *Scientific Notes*, (74), 54–62.
8. Milne, J. (2019). Artists' books as resistant transmitters. *Arts*, 8(4), 129.
9. Nash, R., Clough, G., Beel, A., Haslam, S., Knight, A., Parmar, A., Shon, K. & Young, I. (2024). Artists' books as a qualitative research methodology in multidisciplinary contexts. *Visual Communication*, 0(0).
10. Nuhoglu, K. P. (2024). Infographic creation as an essential skill for highly visual Gen Alpha. *Journal of Visual Literacy*, 43(2), 67–72.